

De praktijktest

Bijlage persbericht naar aanleiding van de Dag voor de Uitbanning van Rassendiscriminatie

Medewerker: Ali El Bouchttaoui

Datum: 21 maart 2006

De praktijktest: een beproefd middel

De oorsprong van de praktijktest gaat terug naar eind jaren '70. De toen in het Nederlandse Soesterberg gestationeerde Afro-Amerikaanse mariniers werden systematisch in horecazaken geweigerd. Daarop besloten ze om naar deze zaken ook blanken af te sturen waaruit dan bleek dat 90% van de blanken in die zelfde zaken wel binnen raakten.

De praktijktest is een instrument dat werd ontwikkeld in sociologisch onderzoek om discriminerend gedrag empirisch vast te stellen. Een dergelijke test bestaat uit twee groepen testafnemers. De *experimentele groep* is drager van de aangevoerde discriminatiegronden en de *controlegroep* is hiervan geen drager. Deze twee groepen dienen naar relevantie dezelfde kenmerken te vertonen. Op deze wijze is het dus mogelijk om na te gaan of mensen met een bepaalde eigenschap minder gunstig behandeld worden dan zij die deze eigenschap(en) niet bezitten.

De praktijktest is ook in andere landen een geaccepteerde bewijsmethode. In Nederland heten ze praktijktests. In de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk als '*situational testing*' en in Frankrijk als '*test de situation*'. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft al vaak geoordeeld dat wie strafbaar handelt, zich vrijwillig aan het risico blootstelt om te worden ontmaskerd.

Overzicht van verschillende concrete testmogelijkheden

In grote lijnen zijn er twee testmogelijkheden. Er is de mogelijkheid waarbij enkel bepaalde personen bevoegd zijn om testen af te nemen. Het kan gaan om speciaal opgeleide ambtenaren of, zoals in een eerder ontwerp van Koninklijk Besluit van Minister van Integratie Christian Dupont, om speciaal opgeleide personen. Het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding zou voor deze opleidingen zorgen.

De laatste mogelijkheid geeft elke vereniging of individu het recht om praktijktesten uit te voeren. De rechter beslist dan geval per geval over de geldigheid van de praktijktest Dit is in Nederland het geval.

Wat de praktijktest NIET is: de 5 grootste misverstanden

1. **praktijktests gebeuren met verborgen camera's en schenden de privacy**

Praktijktesten gebeuren niet op basis van verborgen camera's. Wanneer er een redelijk vermoeden van discriminatie is zullen testafnemers de proef op de som nemen. De tests worden dan op verschillende tijdstippen verschillende malen uitgevoerd door twee testgroepen, waarvan één wel en één niet drager is van de aangevoerde discriminatiegronden. Op basis van de resultaten kan men naar de rechter gaan en die kan dan de bewijslast verdelen waardoor de verweerder zal moeten aantonen dat hij niet discrimineerde.

2. **iedereen kan praktijktests afnemen**

In het voorstel-Dupont zouden alleen de personen opgeleid door het CGKR ermee belast kunnen worden. In Nederland kan éénieder de tests

uitvoeren, maar daardoor voldoen de tests vaak niet aan de juridische toets door de rechters.

Het is belangrijk dat een praktijktest goed wordt uitgevoerd zoniet kan een rechter de test afwijzen. Zo had een politierechter in Breda er één afgewezen omdat de twee groepen niet dezelfde schoenen aan hadden. Volgens een Nederlandse strafrechtsspecialist is het niet altijd evident om een praktijktest naar de praktijk te kunnen vertalen. Een praktijktest kan alleen vruchten afwerpen wanneer er een redelijk vermoeden van discriminatie is.

3. **praktijktests zijn slechte reclame**

De praktijktests geven de verweerder de mogelijkheid om het tegendeel aan te tonen en om eens en altijd paal en perk te stellen aan mogelijke niet gestaafde geruchten en dus de naam te zuiveren.

4. **praktijktests leiden altijd tot rechtszaken**

Praktijktest zijn vaak een aanleiding om met een welbepaalde sector (bijvoorbeeld horeca) rond de tafel te gaan zitten om discriminatie aan te klagen. Het is ook een handig instrument om bepaalde projecten of engagementen om de strijd tegen discriminatie aan te binden te evalueren. Los van minnelijke schikkingen en veroordelingen, hebben praktijktests een belangrijke symbolische waarde. De resultaten van een praktijktest hoeven niet altijd te leiden tot een rechterlijke procedure. Vaak tracht men eerst met elkaar in gesprek te treden.

Ontwerp van KB betreffende de uitvoeringsmodaliteiten van de praktijktest

Het ontwerp van Minister van Gelijke Kansen Christian Dupont, intussen bijna een jaar geleden, was een goede aanzet om de antidiscriminatie wet te concretiseren, want zonder de praktijktest is deze antidiscriminatie wet slechts een lege doos. In het vorig jaar afgekeurde Koninklijk Besluit werd nochtans de praktijktest goed gedefinieerd en afgebakend ter inachtneming van de fundamentele rechten en vrijheden in de wet, Grondwet en internationale verdragen betreffende de rechten van de mens.

Een praktijktest bestaat uit een *eiser*, *testverantwoordelijke*, een *testafnemer* en een *geteste persoon*. Voor testafnemers en testverantwoordelijken werden de volgende praktische voorwaarden ingeschreven.

- **Testafnemers**

- De personen die deelnemen aan een praktijktest dienen minimum 21 jaar te zijn en over het getuigschrift hoger secundair onderwijs te beschikken.
- De praktijktest kan ook met jongeren vanaf 15 jaar uitgevoerd worden in de mate waarin hun aanwezigheid noodzakelijk is.
- De testafnemers mogen geen familie of aanverwanten van de eiser zijn.
- Ook mogen er geen belangenconflicten bestaan tegenover de geteste persoon.

- **Testverantwoordelijke**

- De testverantwoordelijke is een gerechtdeurwaarder of een erkend persoon opgeleid door het CGKR.